

SAMMANFATTANDE RAPPORT FRÅN INSPIRATIONSKONFERENSEN MED ANLEDNING AV NYA SAMVERKANSFORMER INOM INTEGRATIONSOMRÅDET

23 NOVEMBER 2016

INLEDNING

Den 23 november 2016 genomförs en inspirationskonferens med anledning av de nya samverkansformer som införs inom integrationsområdet. Konferensen anordnas av styrgruppen för uppföljningen av Överenskommelsen inom integrationsområdet. Anna Carlstedt är moderator för konferensen och hälsar alla välkomna till denna konferens då vi så väl tittar tillbaka på vad som gjorts och drar lärdom, samtidigt som vi blickar framåt mot det fortsatta arbetet.

DELTAGARE

Under konferensen finns det deltagare från såväl myndigheter, regeringskansli, länsstyrelser och landsting som från kommuner och civilsamhälle. Det var flesta representanterna kommer från civilsamhället och kommunerna följt av regeringskansli, myndigheter, länsstyrelser och landsting. Totalt var det 98 personer anmälda till konferensen.

INNEHÅLL

Konferensen lyfter upp lokala exempel på samverkan för inspiration i det fortsatta arbetet. Reem Omer och Maria Abajian på Mångfaldsmat och Margareta Thoresson på Studieförbundet Vuxenskolan berättar om sin verksamhet med asylsökande. Lars Bergström, från Hela Sverige ska leva och Jytte Rüdiger, kulturchef i Haparanda kommun berättar om arbetet lokalt och regionalt i Haparanda kommun samt Linn Johansson talesperson på Refugees Welcome Stockholm berättar om sitt arbete med transitflyktingar.

Överenskommelsen inom integrationsområdet summeras och vi drar lärdomar från det genomförda arbetet som lyfts fram. Inför det fortsatta arbetet beskriver statssekreterare Anders Kessling på Arbetsmarknadsdepartementet och Vanja Bardh Olsson på regeringskansliet vad som är planerat inför de nya formerna för samverkan. Maria Nilson på regeringskansliet och Nilla Helgesson från Skyddsvärnet berättar vidare om hur samverkan genom sakråd kan se ut och tidigare erfarenheter. Julia Grosse från Myndigheten för Ungdoms- och civilsamhällsfrågor berättar om vad vi vet om civilsamhällets insatser för asylsökande och nyanlända. Dagen avslutas med ett kort panelsamtal mellan de närvarande representanterna ur styrgruppen.

ERFARENHETER FRÅN SAMVERKAN LOKALT

ASYLSÖKANDE TILLSAMMANS MED ANDRA ORUSTBOR SKAPAR OCH DRIVER

Det började som en studiecirkel och det slutade som ett mirakel. Så beskriver projektledarna Reem Omer och Maria Abajian på Mångfaldsmat, sin verksamhet. De berättar att i miraklernas land så tror människorna att miraklerna sker hela tiden. Men i vår värld så är det människorna som gör miraklen.

Margareta Thoresson, verksamhetsutvecklare på Studieförbundet Vuxenskolan berättar om hur hon blev kontaktad med idén om att skapa en aktivitet för de boende kvinnorna i asylboendet på Orust. De tog inspiration från Yalla Trappan i Malmö och startade studiecirkel i matlagning för kvinnorna på boendet. Verksamheten fick stöd av Tillväxtverket som gjorde det möjligt för dem att utveckla sina idéer och kunna satsa. Idag har de en ekonomisk förening Orust Mirakel som bedriver en cateringverksamhet men de har också fortfarande olika studiecirkel. Deras arbete har visats sig vara uppskattat av så väl deltagare som av övriga Orustbor. De har ett starkt koncept för sin affärsidé med mat från hela världen tillagade av råvaror som är ekologiska och närproducerade på Orust. De väntar med spänning på sommarsäsongen och vilka utmaningar och möjligheter som den kan tillföra. De driver även ett världsmusik projekt tillsammans med musikföreningen Vågspel.

SAMVERKAN SKAPAR MERVÄRDE

Lars Bergström, från Hela Sverige ska leva och Jytte Rüdiger, kulturchef Haparanda kommun berättar om arbetet lokalt och regionalt i Haparanda kommun. De har bildat en regional grupp för att arbeta med integration i länet tillsammans med Migrationsverket, civilsamhälle och andra viktiga aktörer. De har därefter bildat två projekt. (1.) Basutbildning för alla som möter asylsökande (både offentliga och ideella) och (2.) Kompetenskartläggning för att ta tillvara på personers egenskaper och intressen. Här är det särskilt viktigt med civilsamhället och dess roll. På landsbygden är det längre mellan husen, men närmare mellan människorna, menar Lars Bergström.

Jytte Rüdiger, kulturchef Haparanda kommun berättar om det tillfället då Migrationsverket placerade ut asylsökande i Haparanda kommun. Migrationsverket gav dem rådet, se det som att de bor utanför Migrationsverket i Boden. Men så såg inte Jytte Rüdiger på situationen utan började istället ett arbete för att välkomna de som kommit som nyanlända till kommunen. Efter de två månaderna så ville samtliga stanna i kommunen men istället bussades de därifrån till andra ställen runt om i Sverige. Då tillintetgjordes det arbetet som de i Haparanda kommun hade gjort. Men Jytte Rüdiger var fast besluten om att följa upp det hela och åkte under sin semester runt till de olika boendena runt om i Sverige och besökte de nyanlända personerna som bott hos dem i Haparanda. Hon menar att det finns ett stort behov av en bättre struktur när det kommer till flyttningar mellan olika boenden. Samhället behöver samtidigt se till att det finns personliga möten i kontakten med samhällsinstitutioner. Det går inte att förvänta sig att alla ska göra allt över internet och därför stänga ned alla kontor. Det behövs personliga möten. Samtidigt finns det en otrolig byråkrati runt de fyra sista siffrorna i personnumret. Det saknas strukturer och individen lämnas själv att klara byråkratiska uppgifter som är moment 22 även för oss som kan systemen. Det är viktigt att se till tjänstemannarollens ansvar och utveckling. Det går inte att skjuta ifrån sig ansvar och hänvisa till att det ligger utanför tjänstemannarollen. Helheten behöver ses.

REFUGEES WELCOME STOCKHOLM – ERFARENHETER FRÅN HÖSTEN 2015

Linn Johansson talesperson på Refugees Welcome Stockholm berättar om det arbete som de genomförde hösten 2015 då många flyktingar anlände till Stockholm central som så kallade transitflyktingar. De kom till Stockholm på sin genomresa vidare någon annanstans. Organisationen uppkom utifrån behovet av att ge dessa

människor hjälp då de kommit till Stockholm. De upprättade en mottagningscentral med mat och dryck på Stockholm central. Linn Johansson berättar om hur människor i det vakuum som uppstod anslöt sig via Facebook-grupper och liknande för att göra något, då varken myndigheter eller de större organisationerna gjorde det. Det som i deras arbete har kommit att känneteckna deras organisation är de rosa västarna, en praktisk lösning för att synas i mängden av människor och som uppkom i all hast. Det var omkring 2 000 personer som engagerade sig genom Refugees Welcome Stockholm, och det i olika omfattning. Genom kontakter och människors vilja att hjälpa så upprättades det ett tillfälligt boende på Nobelberget där de tog emot omkring 400 personer per natt och ca 1700 volontärer per dygn. Under den tiden som de bedrev sitt arbete så fick de aldrig något tillstånd eller erkännande från myndigheterna. De tog inte sitt ansvar menar Linn Johansson.

Efter att Sverige beslutat om inre gränskontroller och ID-kontroller så har antalet människor som kan ta sig till Sverige drastiskt minskat. Därför arbetar nu Refugees Welcome Stockholm istället med Rosa stationen som är en mötesplats där nyanlända svenskar kan träffa etablerade svenskar och få svenskundervisning, juridisk rådgivning, språkcafé, barnpassning och en rad andra aktiviteter så som kollo, RWS Open Cinema och samhällsinformation. De arbetar också med opinions- och påverkansarbete för att ge flyktingar sina rättigheter som flykting och ett bra mottagande.

NYA SAMVERKANSFORMER PÅ INTEGRATIONSOMRÅDET

MARIA NILSON, FRÅN REGERINGSKANSLIET OCH NILLA HELGESSON, FRÅN SKYDDSVÄRNET
BERÄTTAR OM TIDIGARE ERFARENHETER AV SAKRÅD.

Maria Nilson, från Kulturdepartementet berättar kortfattat om vad ett sakråd är och hur det går till. De har identifierat ett glapp och det handlar om att få tag på den expertis som finns hos civilsamhället och som regeringen vill ha med som perspektiv i sitt kunskapsunderlag. Det finns ingen struktur för det. De sex principerna är man redan överens om (principerna om självständighet och oberoende, dialog, långsiktighet, öppenhet och insyn, kvalitet och mångfald). De kommer regeringen stå för även om inte Överenskommelsen inom integrationsområdet längre finns. Den europeiska koden för hur kontakten ska ske mellan offentlig sektor och civilsamhället möjliggör en ny form för kontakten mellan regeringens och det civila samhället. Den formen kallas sakråd. På regeringskansliet har de en IDA-grupp (Interdepartemental grupp för handläggare) för kontakten med civilsamhället. Regeringskansliet har genomfört fem piloter av sakråd för att få erfarenheter inför det tilltänkta förslaget till genomförande. Om ungefär en vecka tar regeringen beslut på om sakråd ska användas som ny kontaktform.

När det kommer till det praktiska genomförandet av sakråden så finns det en rad utmaningar. Hur bör urvalet göras? Maria Nilson menar att principen om mångfald borde vara central för att på så vis tillgodogöra sig flera perspektiv. En annan utmaning blir transparensen. Information kommer läggas upp på regeringens hemsida och där framgår det vilka sakråd som finns, vilka som är inbjudna och efter mötet läggs dokumentationen upp. Men det är viktigt med tydlighet, och att man ska tala om vilken funktion det fyller och vad man kan uppnå med de olika sakråden. Förhoppningen är att denna metod ska kunna bredda och fördjupa regeringens kunskapsunderlag. En fortsatt stärkt röst för civilsamhället är en stärkt dialog, menar Maria Nilson.

Nilla Helgesson, från Skyddsvärnet deltog i ett sakråd som, efter vad hon tror, var det mest omfattande som genomförts bland de fem piloterna. Det om flyktingsituationen. Det var 10 träffar som pågick under flera månaders tid. Statssekreteraren Per Olsson Fridh på Kulturdepartementet var den som bjöd in och det menar Nilla Helgesson var oerhört viktigt. Organisationerna talade om vilka myndigheter som behövde vara med och att det fanns saker som behövdes påtalas för dem. Myndigheterna hade en kort genomgång av vad som var aktuellt på deras myndighet i relation till flyktingfrågan. Därefter fick organisationerna en runda där de fick

påtala vad myndigheterna i sin tur behövde tänka på. Det var flera departement som var närvarande för att ta del av expertisen. Nilla Helgesson uppskattade att det var ett tydligt fokus på sakfrågorna och att det fanns ett intresse, från myndigheters, departements och politisk lednings sida. Det uppstod också nya kontakter mellan organisationer och det var under mötena en bra stämning och ett gott lyssnande på varandra.

JULIA GROSSE FRÅN MYNDIGHETEN FÖR UNGDOMS- OCH CIVILSAMHÄLLESFRÅGOR BERÄTTAR OM VAD VI VET OM CIVILSAMHÄLLETS INSATSER FÖR ASYLSÖKANDE OCH NYANLÄNDA.

Julia Grosse från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) berättar att myndigheten har ett ansvar att följa upp och skriftligt redovisa civilsamhällets villkor utifrån principerna om självständighet och oberoende, dialog, långsiktighet, öppenhet och insyn, kvalitet och mångfald. De har därför genomfört en enkätundersökning samt en djupstudie med halvstrukturerade intervjuer med ett representativt urval av civilsamhällsorganisationer med verksamhet 2015. De har även gjort en kartläggning av kommunernas webbplatser för att se om det finns information till civilsamhällets organisationer och vilket stöd som det går att få.

MUCF kan i undersökningen se att 41 % av de organisationer som verkar inom det sociala området genomförde insatser till nyanlända eller asylsökande under 2015. Men de flesta har nått små grupper av asylsökande eller nyanlända och det är vanligt att organisationerna är professionaliserade. Det vanliga är att en organisation har mellan 1-20 ideellt engagerade personer. Det vanligaste aktiviteterna är språkcaféer eller läxläsning för unga och vuxna och det minst vanliga är insatser som riktar sig till att värva nyanlända som medlemmar i den egna organisationen. Undersökningen visar också att civilsamhället har en god förmåga att inge förtroende hos målgruppen och det menar Julia Grosse är av centralt värde för att kunna nå ut till dessa människor. Civilsamhället har ett oberoende, de kan ha specialkunskap eller särskild erfarenhet av att ha arbetat med en viss fråga, men de kan också ha en lokalkännedom och en flexibilitet som kan vara betydande. MUCF frågade i undersökningen hur civilsamhället upplever sina villkor i relation till kommersiella aktörers villkor, och här framgår det att civilsamhället upplever dem som sämre.

När det kommer till dialogen med den offentliga sektorn och hur kvaliteten upplevs så framgår det att organisationerna inte tycker att tjänstemännen i den offentliga sektorn har kunskaper om civilsamhällets villkor och det gäller så väl på statlig som regional och kommunal nivå. Vanligaste formen av dialog med offentlig sektor är genom råd, samverkansorgan, referensgrupp eller liknande, men det finns också de som samarbetar i projekt, blivit rådfrågade i specifika frågor, haft dialog kring ett pågående uppdrag från kommunen eller där organisationen själva uppvaktat den offentliga sektorn. På MUCF:s fråga om organisationerna tycker att den offentliga sektorn bidrar till ett öppet samarbetsklimat och en ömsesidig dialog med den egna organisationen så svarar drygt 45 % av de tillfrågade att den regionala och statliga nivån inte lever upp till det. När det kommer till den kommunala så är det 28 % som menar att det kommunala inte lever upp till det.

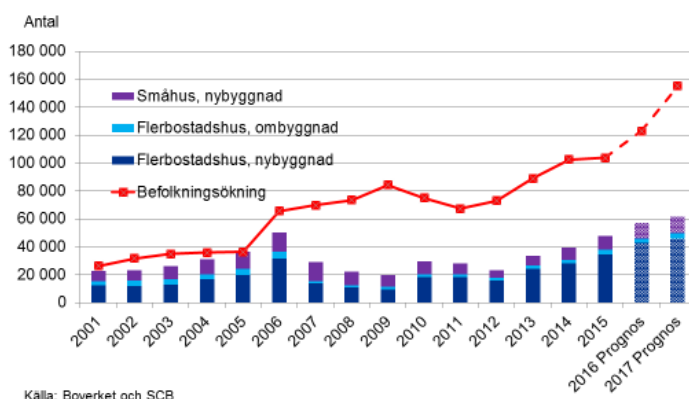
De slutsatser som MUCF dragit av undersökningen är att civilsamhället är en viktig resurs i arbetet med asylsökande och nyanlända. Men möjligheterna för att förenkla regelverket behöver utredas. Det finns ett behov av att erbjuda mer långsiktiga ekonomiska förutsättningar och att öka kunskapen om civilsamhället hos företrädare för det offentliga. Det behöver också finnas alternativa vägar för att främja det spontana engagemanget som sker utanför de etablerade organisationerna.

ANDERS KESSLING – STATSEKRETERARE ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET BERÄTTAR OM DEN NYA MODELLEN FÖR SAMVERKAN MELLAN REGERINGEN OCH DET CIVILA SAMHÄLLET.

Anders Kessling, statssekreterare på Arbetsmarknadsdepartementet berättar om problematiken med att välja mått för att beskriva det som lyfts fram. De som framhäver statistiken över sysselsättningsgraden mellan inrikes- och utrikesfödda, gör det ofta för att kritisera och det leder ofta till en onyanserad debatt. Allt beror på hur man mäter och i vilket sammanhang som det sedan sätts in. Bostadssektorn och bostadssegregationen är en av de största utmaningarna och där görs det flera insatser idag. Frågorna behöver sättas i ett sammanhang. Anders Kessling visar att 239 av landets 290 kommuner växer. Han visar en karta över antalet asylsökande och ensamkommande över en period från 2010 – 2016. Under hösten 2015 var det en extrem situation, därefter går det att se hur det drastiskt går ner till att i början av 2016 ligga på samma låga nivå som 2010. Det finns en prognos på att hälften av de asylsökande kommer att tas emot och hälften kommer få avslag. Det här påverkar alla verksamheter. Hur går det att ändra i bostättningslagen? Anders Kessling menar att det inte är rimligt att påstå att kommunerna tvingas att ta emot. Från Regeringens sida har de varit tydliga med att framhäva att alla kommuner genom sin samhällsplanering ska bereda möjlighet att kunna ta emot och att genom god planering motverka segregation. Men det behövs en aktiv bostadspolitik för att kunna bosätta alla som är nyanlända. Det är först när de är bosatta som etableringen kan börja. Han visar en bild över bostadsproduktionen och behovet av bostättning. Det bekymrar regeringen att det inte finns tillräckligt med hyresrätter.

Behov av aktiv bostadspolitik

Påbörjade bostäder efter byggnadstyp samt befolkningsökning

Källa: Boverket och SCB

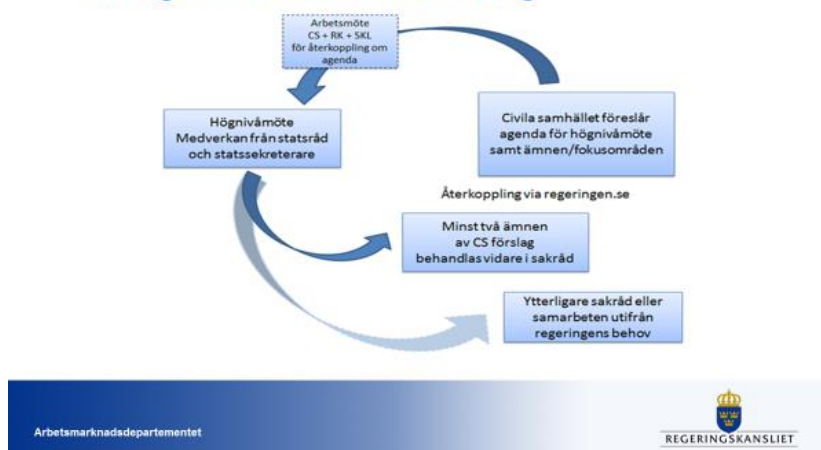
Arbetsmarknadsdepartementet

Hur påverkar vi etableringen på riktigt? Vi behöver ge oss på samhällsområdena. Anders Kessling lyfter upp de kommande utmaningarna; över 350 000 personer är arbetslösa, det finns en bostadsbrist, det finns utmaningar inom välfärden inte minst inom skolan och vården, för stora klyftor, klimatutmaningen växer och många människor i Sverige känner otrygghet. Han beskriver några av de delar som finns med i budgetpropositionen för 2017 och som syftar till effektivare insatser för etablering av nyanlända. Det handlar bland annat om extratjänster för nyanlända, nystartsjobb för nyanlända, ökade resurser till Arbetsförmedlingen, ökade medel för snabbspår, effektivisering av etableringsuppdraget, utvidgat uppdrag Dua till nyanlända, satsningar på utbildning (bland annat fler komvuxplatser), kompetenskartläggning för asylsökande med flera och en ny ordning för tidiga insatser för asylsökande med flera. Länsstyrelserna får från 2017 ansvar för samordning av dessa tidiga insatser. Det kommer ett nytt stadsbidrag för insatser via civilsamhället och kommuner/kommunalförbund. Det kommer också införas språkinsatser genom folkbildningen.

Det lyfts en anmärkning från publiken om att de civilsamhällsorganisationer som arbetar med mottagandet av nyanlända kommer nu få ett glapp i sin finansiering mellan december till februari och tappar fart och får svårigheter i sin verksamhet. Detta bekräftas av Arbetsmarknadsdepartementet som tycker att det är olyckligt men Riksdagen måste ha fattat beslut om budgeten för 2017, innan medel kan delas ut. Slutligen berättar Anders Kessling om den modell som tagits fram som förslag på hur den fortsatta dialogen i frågor om integration och etablering kommer se ut. Detta förtydligas också av departementssekreterare Vanja Bardh Olsson.

Modell för fortsatt dialog i frågor om integration och etablering

Det är en cykel av dialog mellan regeringskansliet och civilsamhället som kretar runt ett årligt högnivåmöte. Organisationerna i civilsamhället specificerar vilket fokus som vill diskuteras med ministern och vilka frågor som de vill lyfta upp. Detta återkopplas från regeringskansliet. Förutom ett högnivåmöte kommer det också att anordnas två sakråd. Det är en modell som används bland andra och som ligger som förslag för införande. På så vis tar man fasta på kärnan i Överenskommelsen inom integrationsområdet men ändrar formen.

SAMMANFATTANDE SLUTSATSER

Anders Kessling menar att bostadssektorn och bostadssegregationen är en av de största utmaningarna och där görs det flera insatser idag, som han beskriver från budgetpropositionen från 2017. Han menar att frågorna behöver sättas i ett sammanhang. Samtidigt så visar prognosen att hälften av de asylsökande kommer tas emot och hälften får avslag. Det här förstår Anders Kessling kommer påverka alla verksamheter. Det behövs en aktiv bostadspolitik för att kunna bosätta alla som är nyanlända och att kommunerna planerar för att det inte ska leda till mer segregation utan en samhällsplanering i balans, menar Anders Kessling. Det torde vara en lärdom som flera kommuner gjort sig under arbetet med Överenskommelsen inom integrationsområdet. Det är först när en nyanländ person är bosatt som etableringen kan börja, berättade Anders Kessling vidare. Med det i åtanke så förstås behovet av det arbete som civilsamhället gör redan i asylprocessen för att välkomna, stimulera och ha utbyte med dessa människor som söker asyl.

Projektet från Orust visar att det är människorna som gör miraklen och genom att ta initiativ till aktivitet går det att göra verklig skillnad. Lars Bergström berättar att det på landsbygden är längre mellan husen men närmare mellan människorna. Han följs av Jytte Rüdiger som menar att det behövs mer personliga möten och tjänstemän som tar ett större ansvar. Linn Johansson från Refugees Welcome Stockholm visar på vilka goda initiativ som kan uppstå av medmänsklighet från människor i det vakuum då myndigheterna inte tar sitt ansvar

och människor sätts i en utsatt situation. Den enskilde individen kan göra så mycket tillsammans med andra för att förbättra en situation.

Från myndigheternas och regeringskansliets sida så pratas det om tillvaratagande av civilsamhällets expertis och det på ett mer fördelaktigt sätt genom sakråd. De slutsatser som MUCF dragit av undersökningen som de gjort av civilsamhällets villkor visar att civilsamhället är en viktig resurs i arbetet med asylsökande och nyanlända. Men möjligheterna för att förenkla regelverken behöver utredas. Det finns ett behov av att erbjuda mer långsiktiga ekonomiska förutsättningar och att öka kunskapen om civilsamhället hos företrädare för det offentliga. Vem som har ansvaret för att arbeta vidare med de slutsatserna förblir oklart. De frågor som lyfts upp under dagens inspirationskonferens tyder på behovet av en fortsatt god dialog och samverkan mellan regeringen, civilsamhället och offentlig och privat sektor på lokal och regional nivå.

AVSLUTANDE KOMMENTARER FRÅN STYRGRUPPEN

De närvarande från styrgruppen kallas upp på scenen. Moderatoren frågar, vad händer nu?

Lotta Dahlerus, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL): Det pågår väldigt mycket bra samarbete ute lokalt. SKL hjälper till att sprida informationen om bra exempel på samverkan mellan offentlig verksamhet och civilsamhället. Lotta Dahlerus ser ljus på framtiden. Många vill samverka med civilsamhället.

Julio Fuentes, SIOS: Organisationerna behöver något mer bestående. Hur ska vi arbeta för att engagemanget fortsätter och förbättras, det är en fråga vi behöver ställa oss.

Maria Nilson, Regeringskansliet: Vad som sker är att arbetet utvecklas och tar nya och förbättrade former. På det lokala planet sker det viktiga arbetet. Regeringen vill ha fortsatt samarbete med civilsamhället och även fortsättningsvis ta del av deras expertis.

Jan Runfors, Hela Sverige ska leva: Jan Runfors drivkraft inom Överenskommelsen inom integrationsområdet var att det skulle bli verkstad på lokal och regional nivå och att privat sektor skulle inkluderas och att samverkan skulle öka. Det finns en stor skillnad mellan landsbygd och storstad. Det finns mycket lokalt utvecklingsarbetet i många orter i Sverige. Landsbygden och de lokala frågorna och perspektiven behöver lyftas upp och de får inte glömmas bort.

Vanja Bardh Olsson, Regeringskansliet: Känner full tillförsikt om att det kommer fortsättas föras en dialog med civilsamhället både i städer och på landsbygden. Den nya modellen möjliggör en flexibilitet och möjligheten att kunna fokusera på de brinnande och aktuella frågorna så att de aktörerna med expertis och viktig kunskap kan dela med sig av det. Hon är också tacksam över det engagemang som har visats under dagen. Statssekreteraren uppskattar också civilsamhällets inspel i dessa frågor.